

Suunnittelun kulttuureja Euroopassa

KNIELING, JOERG & FRANK OTHENGRAFEN (2009; toim.). *Planning cultures in Europe: Decoding cultural phenomena in urban and regional planning*. 328 s. Ashgate, Aldershot.

Suunnittelukäytäntöjen tutkimus on yleistynyt viime vuosina. Euroopan unioni yhtenäistää suunnittelun periaatteita ja ohjaa käytäntöjä, mutta aluesuunnittelussa on edelleen paikallisia ja kansallisia piirteitä. Samat suunnittelun termit, välineet ja tavoitteet saavat erilaisia merkityksiä ja tuottavat erilaisia tuloksia eri maissa ja konteksteissa. Niinpä suunnittelukulttuurin tutkimus on ajankohtainen, osin jopa muodikas aihe suunnittelun tutkijoiden parissa.

Hampurissa vaikuttavat suunnittelututkijat Joerg Knieling ja Frank Othengrafen ovat toimittaneet suunnittelukulttuuria käsittelevän teoksen. Kirjan 17 kirjoituksessa kerrotaan aluesuunnittelun näkyvistä järjestelmistä ja peitetyistä perinteistä Euroopassa. Maanosan tasolla tarkastellaan aluekehitysstrategioiden visualisointia, Euroopan unionin aluesuunnittelun yhteistyön välineitä sekä Interregin ja territoriaalisen koheesion vaikutusta eri aluetasoilla. Tarkemmin käsitellään suunnittelun käytäntöjä Italiassa, Liettuassa, Saksassa ja Itävallassa. Paikallistasolle vievät tapaustutkimukset Ateenasta, Istanbulista, Pietarista ja Wienistä.

Teoksen saatteeksi kerrotaan, miten 26 kirjoittajaa päätyivät yksiin kansiin Euroopan unionin rahoittaman tutkimushankkeen, yliopistojen yhteistyöprojektien ja seminaarin myötä. Monimuotoisesta kirjoittajakaartista löytyy muun muassa väitöskirjan tekijä, eläköitynyt professori, suunnittelufilosofi ja byrokraatti. Niinpä kirjoitusten tutkimusotteet, teoreettiset taustat ja empiria vaihtelevat. Muutamia tekstejä jäntevöittää selkeä käsitteellinen keskustelu, kunnollinen empiirinen analyysi ja terävät johtopäätökset. Jotkin jäävät kuvailevan seminaarisuuden tasolle. Osa nimekkäimmistä tutkijoista on käsitelty aihettaan perusteellisemmin muualla. Kuvien ja taulukoiden määrä vaihtelee tekstikohtaisesti. Sisältöä yhtenäistävän toimituspolitiikan puute vaivaa teosta, kuten Ashgaten kustantamien kokoomateoksia yleensäkin. Ashgaten politiikka näkyy myös teoksen hinnassa – kovakantinen kirja maksaa 85 euroa.

Toimittajat asettavat johdannossa mahtipontiset tavoitteet. Teoksessa on tarkoitus analysoida, miten tilan miel-

tämiset ja merkitykset, suunnittelun perinteet ja filosofiat sekä kulttuuriset säännöt, normit, perinteet ja arvot suhteutuvat toisiinsa. Lisäksi on määrä pohtia, mikä on alueiden suunnittelun käytäntö ja kehitys Euroopassa. Toimittajat toteavat kulttuurisen monimuotoisuuden olevan eurooppalaisen suunnittelun itseisarvo.

Teoksen taustaksi mainitaan yhteiskuntatutkimuksen kulttuurinen ja tilallinen käänne. Myöhemmin tämä vääntyy toimittajien laatimaksi kulttuuriperusteiseksi suunnittelumalliksi. Sen tehtävänä on vertailla tieteellisesti ja järjestelmällisesti suunnittelun näkyvää ja näkymätöntä kulttuuria yhteiskunnan, suunnitteluympäristön ja suunnittelukohteiden avulla eri aikoina ja eri paikoissa.

Tämä totaalinen malli on avain, jonka avulla teoksen kirjoitukset avautuvat, vakuuttavat toimittajat – tai eivät avaudu, toteaa kriittinen lukija.

Yhteisestä teemasta huolimatta kirjoitusten lähdeluettelot ovat hämmästyttävän erilaisia. Osa kirjoittajista viittaa etenkin itseensä, osa äidinkielellään kirjoitettuihin teoksiin. Muutamien kirjoittajien teksteissä vilahtavat etenkin suunnittelututkijat Patsy Healey, Andreas Faludi ja John Friedmann. Kirjassa korostetaan suunnitteluun liittyvän kulttuurin laajaa teoreettis-filosofista taustaa. Siksi onkin yllättävää, että lähdeluetteloista puuttuvat kokonaan esimerkiksi Michel Foucault, Gilles Deleuze, Karl Marx ja feminismin keskeiset teoreetikot.

Aiemmin pyrittiin kehittämään kansallista taloutta universaalien suunnitteluteorioiden ja mallien avulla. Nykyään suunnittelua ohjaa globaali talouspoliittinen konteksti. Euroopan unioni tavoittelee entistä yhtenäisempiä alueiden suunnittelun ja maankäytön kehittämisen järjestelmiä ja niitä tukevaa sanastoa. Arvosteltavassa teoksessa osa kirjoittajista, varsinkin teoksen toimittajat, nostaa esille kulttuuriperusteisen suunnittelun yhteisen paradigman tarpeen. Tähän tavoitteeseen kaikki kirjoittajat eivät ymmärtääkseni yhdy. Teoksen perusteella suunnittelututkimuksen kulttuuriseen käänteeseen on vielä pitkä matka. Joillekin matka näyttää olevan varsinaista päämäärää tärkeämpi – ehkä tämä on hyväkin asia.

JUSSI S. JAUHAINEN

Maantieteen laitos, Turun yliopisto/
Ökologia ja Maateaduste Instituut, Tartu Ülikool

